

חדשות טובות או חדשות רעות?

Category: ויקרא, שמיני

בפרשתנו עם ישראל חוגג את חנוכת המשכן "ככלה ביום חופתה". אלא שעוד לפני כן, מתן תורה מדומה למעמד החתונה בין כנסת-ישראל לקב"ה. האם הטקס אירע פעמיים?

מה להעדיף?

חדשות טובות או חדשות רעות? בשבועות האחרונים כשאני חושב על איזה נושא לדבר יש לי את הדילמה הזאת.

הכותרות הראשיות הם החדשות מהמלחמה: עשר מיליון בני-אדם נעקרו מבתיים, עשרות ואולי מאות אלפים נצורים תחת הפגזות, והרשימה לא נגמרת.

מאידך יש גם סיפורים מעוררי השראה. לפני שבועיים הגיעה שיחת טלפון למוהל ישראלי, הרב נפתלי כהן. בשיחה סיפרו לו שנולד תינוק יהודי באודסה והוריו רוצים לערוך לו ברית. כל המוהלים עזבו את אוקראינה, ולכן מבקשים ממנו לנסוע לשם. המוהל ענה שאשתו ילדה בן רק לפני שבוע והוא לא יכול לנסוע, ולכן שינסו מוהלים אחרים, אבל הוא הוסיף שאם אף אחד לא יסכים, שיחזרו אליו.

ביום חמישי, יום לפני הברית הם חזרו אליו והודיעו לו שהם כבר סידרו לו כרטיס טיסה לקישינב במולדובה ומשם ייקחו אותו ברכב לאודסה. אשתו היולדת נתנה לו את ברכת הדרך והוא יצא לדרכו.

עד למולדובה הכול עבר כשורה. כשהוא הגיע לגבול אוקראינה, בדקו את התיק שלו ומצאו שם כלי מילה. זה כבר מחשיד. אבל מה שבאמת עורר את תשומת לבם היתה האבקה שבאמצעותה עוצרים את הדם בברית. הם חשבו שזה סמים.

משמר הגבול האוקראיני החזיקו אותו בגבול בקור קרוב לחמש שעות. לפתע הוא ראה קבוצה של חמש שוטרים מתקרבת אליו עם אזיקים במטרה לעצור אותו. המוהל התחיל לצעוק עליהם: מה אתם רוצים ממני, זה לא שלי, זה של "אליהו הנביא"!

כידוע, בכל ברית נוהגים להכין כיסא לאליהו הנביא, והמוהל צעק עליהם שזה הכול בשביל אליהו הנביא. פתאום הם החזירו לו את התיק וכל מה שהיה בתוכו והרשו לו לעבור את הגבול. הוא הגיע לאודסה ביום שישי אחר הצהריים, ערך את הברית למזל-טוב, ואחרי השבת חזר בשלום לישראל.

לאור כל האירועים האחרונים נשאלת השאלה במה צריך להתרכז. בסיפורים הקשים, בכאב ובסבל של כל כך הרבה אנשים, או בסיפורים המשמחים, אלו שמביאים לנו תקווה ושמחה.

את התשובה לכך אנו מוצאים בגמרא: "תנו רבנן מעבירין את המת מלפני הכלה" (כתובות יז, א). בזמן התלמוד הנוהג היה שמשפחה וידידים מתאספים בבית הכלה ומשם מוליכים את הכלה עם תזמורת ושירה לבית החתן, שם הייתה נערכת החתונה.

הברייתא מתייחסת למקרה שמוליכים כלה לחופה, ומולה מגיעה תהלכה עצובה, לוייה, והדרך צרה מלהכיל את שני התהלכות. כעת נשאלת השאלה מי מהם צריך לפנות את הדרך. אומרת הברייתא: "מעבירין את המת מלפני הכלה", תהלכת הלוויה צריכה לפנות את הדרך לכלה. הדבר המשמח והחיובי הוא החשוב והנחוץ.

האירוע שהשבית את שמחת החתונה

את המקור להנהגה הזאת אנו מוצאים בפרשת השבוע. פרשת שמיני בתחילתה מספרת על חנוכת המשכן. לאחר שבמשך שבועות ארוכים עם ישראל בנה את המשכן, סוף סוף הגיע היום הגדול, ראש חודש ניסן, שבו משה הקים את המשכן.

זה היה אחרי שבעה ימים שבהם בכל בוקר הוא הקים את המשכן, הקריב את הקרבנות, ובערב הוא פירק אותן. הוא עשה את זה כדי ללמד את הכוהנים והלויים את עבודת המשכן.

ואז הגיע היום השמיני. באותו יום אהרן הוא זה שהקריב את הקרבנות, כשבסופו של דבר ירדה אש מן השמים על המזבח, וזאת הייתה הוכחה "שירדה השכינה לישראל". מספרת התורה: "וירא כל העם וירונו ויפלו על פניהם", כולם שמחו ושרו שירי תשבחות על כך שהשכינה שורה בישראל.

ואז קרה משהו נורא. שני בניו של אהרן הכהן, נדב ואביהו, שהיו אמורים להיות המנהיגים של הדור הבא, אלו שצריכים למלא את מקומם של משה ואהרן, דור העתיד של עם ישראל, מרוב התלהבות הם נכנסו בלי לקבל רשות לתוך המשכן והקטירו קטורת לפני ה'. ואז "וימותו לפני ה'", הם מתו שם בתוך המשכן.

מיד לאחר מכן נאמר שמשה קרא לשני בני דודים שלו מישאל ואלצפן, והורה להם: "שאו את אחיכם מאת פני הקודש אל מחוץ למחנה". שואל הרבי (לקו"ש חלק י"ז עמ' 102): לכאורה הפסוק הזה מיותר. מדוע התורה צריכה לספר לנו שמשה הורה להוציא את נדב ואביהו מתוך המקדש, זהו דבר מובן מאליה? אם חלילה נפטר אדם נושאים אותו ומביאים אותו לקבורה!

אנו יודעים שהתורה כותבת רק פרטים שיש בהם משום חידוש ולימוד, ואם כן מדוע זה חשוב לדעת שהוציאו אותם ומי הוציא אותם. לכן רש"י בא ואומר לנו שיש כאן שיעור חשוב מאוד: "כאדם האומר לחברו העבר את המת מלפני הכלה שלא לערבב את השמחה". משה הורה לבני הדודים שלו הלויים להוציא את בני אהרן מהמשכן כדי לא להרוס את השמחה של הכלה.

מי היא אותה כלה שמה היה כל כך מוטרד ודואג שלא להרוס לה את השמחה? התשובה היא עם ישראל. את זה אנו למדים בספר במדבר שם התורה מספרת "ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן", אומר רש"י שהתורה בחרה במילה 'כלות' "כלות כתיב, יום הקמת המשכן היו ישראל ככלה הנכנסת לחופה" (נשא ז,א).

לכן בפרשתנו משה הורה ללויים להוציא את בני אהרן מהמקדש כדי שלא להפריע את שמחת "הכלה" "עם ישראל" ביום חנוכת המשכן.

חתונה בהמשכים

אבל לכאורה משהו כאן לא מסתדר. עשרה חודשים לפני הקמת המשכן, בחג השבועות הראשון במדבר מיד אחרי יציאת מצרים, במתן תורה, חז"ל מדמים את מתן תורה לחתונה של כנסת ישראל והקב"ה.

בספר שמות בפרשה של מתן תורה על הפסוק "ויוצא משה את העם לקראת האלקים", אומר רש"י: "מגיד שהשכינה יצאה לקראתם כחתן היוצא לקראת כלה" (יתרו יט, יז) ואם כן נשאלת השאלה מתי הייתה החתונה של כנסת ישראל עם הקב"ה, במתן תורה או בחנוכת המשכן?

כל מי שהיה נוכח אי פעם בחופה ראה שטקס החופה הוא צירוף של שני שלבים, קידושין ונישואין. בהתחלה הרב מברך על כוס יין בורא פרי הגפן וברכת אירוסין מה שנקרא "ברכות אירוסין", ואז החתן מקדש את הכלה בטבעת לעיני שני עדים. לאחר מכן קוראים את הכתובה, ואז ממלאים כוס יין ומברכים שוב בורא פרי הגפן ועוד שש ברכות, והם נקראות "ברכות נישואין".

בחתונה יהודית ישנם שני חלקים, קידושין ונישואין. "קידושין" זה שהחתן נותן לכלה טבעת ובזה היא מתקדשת לו, ואז היא נחשבת "אשת איש". כעת, אם אחד מהם מתחרט יצטרכו לתת גט. לאחר זה מגיע החלק השני שנקרא "נישואין", שזה מתי שהזוג עוברים לגור יחד ואז הם נשואים אחד לשני.

בזמן התלמוד זוג צעיר היו עושים קודם את הקידושין שבו החתן קידש את הכלה בטבעת, וזה נקרא "אירוסין", וכשנה לאחר מכן, כשהם היו מוכנים כלכלית לעבור לגור יחד אז הם היו עושים את ה"נישואין", החתן היה כותב לה כתובה ואז העמידו את הזוג תחת חופה וברכו את השבע ברכות על כוס יין.

בימי הביניים, עקב ריבוי מקרים שבהם החתנים ברחו בתקופה שבין האירוסין והנישואין, והשאירו נשים עגונות, הנהיגו לעשות את הקידושין והנישואין בבת אחת. וכדי לעשות הפסק בין הקידושין והנישואין קוראים את הכתובה.

זה מה שקרה במדבר (ראה מהרש"א כתובות ז, ב). במתן תורה הקב"ה קידש את עמו ישראל,

לאח"ז הוא נתן לה כתובה שאלו היו לוחות הברית, כמו שנאמר "ויתן אל משה ככלתוֹ שני לוחות העדות", רש"י מדגיש שהמילה "ככלתו" זה מלשון "כלה" (תשא לא, יח).

"הנישואין", החתונה הגדולה התקיימה בחנוכת המשכן, כאשר חנכו את הבית עבור "הזוג הצעיר", הקב"ה וכנסת ישראל. לכן דווקא שם רש"י משתמש בביטוי "ככלה הנכנסת לחופה".

יום הנישואין של הקב"ה ועם ישראל הוא יום חנוכת המשכן, שזה ר"ח ניסן. שבת הבאה היא שבת ראש חודש ניסן, וכולכם מוזמנים לחגוג את יום הנישואין. כמו שנהוג שביום הנישואין הבעל נותן מתנה לאשתו, הרי שבוודאי ביום הנישואין שלנו, הקב"ה יעניק לכל אחד ואחת מישראל מתנה, מידו המלאה הפתוחה הגדושה והרחבה.